

Załącznik nr 3

Ks. dr Adam Kubiś
Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II
Al. Raławickie 14
20-950 Lublin

Lublin, 18 stycznia 2019 r.

Autoreferat

1. Imię i nazwisko
2. Wykształcenie
3. Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych
4. Wskazanie osiągnięcia naukowego
 - 4.1. Tytuł osiągnięcia naukowego: **Jezus Chrystus – Objawiciel uobecniający Boga pośród ludu Przymierza. Intertekstualność kluczem chrystologii Ewangelii Janowej.**
 - 4.2. Dane bibliograficzne publikacji wskazanych jako osiągnięcie naukowe
 - 4.3. Omówienie osiągnięcia naukowego
 - 4.4. Cel naukowy, wyniki badań i ewentualne wykorzystanie
5. Pozostałe publikacje naukowe, osiągnięcia naukowe, dorobek dydaktyczny, organizatorski i popularyzatorski
 - 5.1. Publikacje i cytowania
 - 5.2. Pozostałe osiągnięcia naukowe
 - 5.3. Dorobek dydaktyczny
 - 5.4. Dorobek organizatorski
 - 5.5. Dorobek popularyzatorski
6. Wyróżnienia

1. Imię i nazwisko

Adam Kubiś

2. Wykształcenie

W latach 1983-1991 uczyłem się w Szkole Podstawowej nr 1 w Kolbuszowej. Następnie kontynuowałem naukę w Liceum Ogólnokształcącym im. Janka Bytnara w Kolbuszowej, w klasie o profilu matematyczno-fizycznym (1991-1995). Maturę zdałem w 1995 roku. Tego samego roku wstąpiłem do Wyższego Seminarium Duchownego w Rzeszowie, gdzie odbyłem studia filozoficzno-teologiczne w latach 1995-2001. Ukończyłem je w 2001 roku, uzyskując stopień magistra teologii z zakresu biblistyki na podstawie pracy zatytułowanej *Znaczenie perykopy o świadectwie Ducha – Parakleta. Studium literacko-teologiczne J 15,26-27* (dyplom z dnia 15 czerwca 2001 r.). Praca powstała pod kierunkiem ks. dra hab. Michała Bednarza, w ramach umowy afiliacyjnej z Papieską Akademią Teologiczną w Krakowie.

W 2002 roku zostałem skierowany na studia specjalistyczne na Papieskim Instytucie Biblijnym w Rzymie. W pierwszym semestrze roku akademickiego 2003/2004 uczestniczyłem w programie archeologiczno-językowym w Rothberg International School, na Uniwersytecie Hebrajskim w Jerozolimie. Po powrocie do Rzymu uzyskałem stopień licencjata nauk biblijnych na podstawie pracy zatytułowanej „*The Son Will Set You Free.*” *The Johannine Concept of Liberation as Reflected in John 8:31-26* (dyplom z dnia 8 czerwca 2006 r.). Praca powstała pod kierunkiem o. prof. Johannes Beutlera SJ.

Po licencjacie rozpocząłem studia doktoranckie we Francuskiej Szkole Biblijnej i Archeologicznej w Jerozolimie. Okres przygotowawczy zakończył się *lectio coram*, czyli publiczną obroną pracy pt. *The Referent of ἡ γραφή in John 7:38. The Perennial crux interpretum Revisited* (Jerozolima, 12 marca 2008 r.). W wyniku pomyślnej obrony tejże pracy zostałem zakwalifikowany do otwarcia przewodu doktorskiego w École biblique et archéologique française de Jérusalem. W roku akademickim 2007/2008 byłem uczestnikiem całorocznego seminarium naukowego na temat wczesnego chrześcijaństwa i judaizmu okresu Drugiej Świątyni prowadzonego przez profesorów i studentów Uniwersytetu Hebrajskiego i École biblique. W semestrze jesiennym 2008 jako wolny słuchacz uczestniczyłem też w wykładach prof. Séan Frayne na temat Ewangelii Janowej, prowadzonych w Harvard Divinity School, Cambridge, MA. Praca nad doktoratem trwała do lipca 2010 roku. Publiczna obrona rozprawy doktorskiej odbyła się 8 stycznia 2011 roku. Nosila ona tytuł *The Use of Zechariah in the Gospel of John*. Promotorem pracy był o. prof. Luc Devillers OP.

3. Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych

Pracę na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II rozpocząłem 1 października 2012 r. W latach 2012-2013 zatrudniony byłem na stanowisku asystenta w Katedrze Teologii Biblijnej Nowego Testamentu w Instytucie Nauk Biblijnych KUL, której kierownikiem był ks. prof. dr hab. Henryk Witczyk. W wyniku restrukturyzacji struktur Instytutu Nauk Biblijnych KUL, z dniem 1 października 2013 r. rozpocząłem pracę na stanowisku asystenta w Katedrze Teologii Biblijnej i Proforystyki Instytutu Nauk Biblijnych KUL, której kierownikiem był ks. prof. dr hab. Henryk Witczyk. Z dniem 1 października 2014 r. zostałem awansowany na stanowisko adiunkta wspomnianej wyżej katedry. Z dniem 1 października 2017 r. rozpocząłem pracę jako adiunkt w Katedrze Egzegezy Ewangelii i Pism Apostolskich, kierowanej przez dra hab. Krzysztofa Mielcarka, prof. KUL. Tego samego dnia zakończyłem pracę na etacie naukowo-dydaktycznym i rozpocząłem pracę na etacie naukowym. W ramach etatu dydaktycznego wykładałem przedmioty biblijne w Metropolitalnym Seminarium Duchownym w Lublinie, które

jest afiliowane do KUL-u. Do dnia dzisiejszego Katolicki Uniwersytet Lubelski jest moim pierwszym i podstawowym miejscem zatrudnienia, z którym związana jest moja praca naukowo-badawcza, dydaktyczna i organizacyjna. Od 1 października 2012 r. do chwili obecnej prowadzę także wykłady w Wyższym Seminarium Duchownym w Rzeszowie, afiliowanym do Papieskiego Uniwersytetu Jana Pawła II w Krakowie. Prowadzę tam także seminarium magisterskie z egzegezy biblijnej. Praca ta oparta jest o umowy zlecenia.

4. Wskazanie osiągnięcia naukowego

Jako osiągnięcie naukowe wynikające z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 ze zm.), prezentuję cykl powiązanych tematycznie dziesięciu publikacji. Zgodnie z modyfikacją z 24 lipca 2014 r. – w art. 16 ust. 2 pkt 1. z ustawy usunięto „jednotematyczność” na rzecz „powiązania tematycznego”. Prezentowane przeze mnie publikacje obejmują spektrum wybranych tematów chrystologii czwartej Ewangelii, z których każdy ukazuje tożsamość Jezusa jako Objawiciela uobecniającego Boga pośród ludu Izraela. Prezentowana seria artykułów wskazuje niezbicie priorytet starotestamentowego tła dla odczytania Janowej chrystologii. Z punktu widzenia metodologicznego wskazane w osiągnięciu naukowym publikacje łączą mniej lub bardziej wyraźne bazowanie na analizie intertekstualnej.

4.1. Tytuł osiągnięcia naukowego

Cykl publikacji powiązanych tematycznie został przeze mnie zatytułowany: **„Jezus Chrystus – Objawiciel uobecniający Boga pośród ludu Przymierza. Intertekstualność kluczem chrystologii Ewangelii Janowej.”**

4.2. Dane bibliograficzne publikacji wskazanych jako osiągnięcie naukowe

W skład prezentowanego przeze mnie osiągnięcia naukowego wchodzi dziesięć publikacji, które zamieszczam poniżej w porządku tematycznym:

1. „Poznacie prawdę i prawda was wyzwoli. Związek między Janowymi koncepcjami prawdy i wolności w świetle J 8,31-36”, *Prawda was wyzwoli* (Scripturae Lumen 4. Biblia i jej oddziaływanie; Tarnów: Biblos 2012) 59-85.
2. „The Literary Form and Meaning of John 8:31-36”, *The Biblical Annals* 4 (2014) 121-145.

3. „Jezus piszący po ziemi (J 8,6.8). Przegląd poszukiwań dotyczących treści napisu, znaczenia gestu i kwestii piśmienności Jezusa”, *Warszawskie Studia Teologiczne* 28/1 (2015) 124-151.
4. „Judas, Disciples or Jesus’ Word? A Mysterious Reference to «the Scripture» in John 17,12”, *The Biblical Annals* 9/1 (2019) 101-146.
5. „Znaczenie pozycji aniołów w grobie Jezusa w J 20,11”, *The Biblical Annals* 6/3 (2016) 459-493.
6. „Temat stworzenia w Ewangelii Janowej”, *Collectanea Theologica* 88/3 (2018) 5-38.
7. „Radość Przyjaciela Oblubieńca z powodu głosu Oblubieńca w J 3,29”, *Radość Ewangelii. Biblijne źródła chrześcijańskiej radości* (red. A. ZAWADZKI) (Analecta Biblica Lublinensia 13; Lublin: Wydawnictwo KUL 2016) 163-192.
8. „Metafora Oblubieńcza w Ewangelii Janowej. Część 1. Oblubieniec spotyka Oblubienicę (J 1–4)”, *Studia Gdańskie* 42 (2018) 39-65.
9. „Metafora Oblubieńcza w Ewangelii Janowej. Część 2. Mesjańskie zaślubiny (J 12–20)”, *Studia Gdańskie* 43 (2018) 39-59.
10. „The Old Testament Background of “Ecce Homo” in John 19:5”, *Biblica et Patristica Thorunensia* 11/4 (2018) 495-519.

4.3. Omówienie osiągnięcia naukowego

Pomimo niekwestionowanych korzyści interpretacyjnych wynikających ze współczesnych prób lektury Ewangelii Janowej poprzez pryzmat tekstów gnostyckich (np. R. Bultmann), greckich mitów (np. D.R. MacDonald), grecko-rzymskiej filozofii (np. T. Engberg-Pedersen), czy nawet ideologii imperium rzymskiego (np. T. Thatcher), wciąż najbardziej przekonującym kluczem do odczytania Janowej chrystologii jest tekst Starego Testamentu, wraz z jego interpretacją, która znalazła swój wyraz w starożytnej żydowskiej literaturze pozabiblijnej zarówno okresu drugiej Świątyni, jak i okresu po zburzeniu Świątyni Jerozolimskiej, a zatem w literaturze rabinackiej. Wskazane publikacje opisują zatem Janową charakteryzację osoby Jezusa jako Egzegety Ojca (por. J 1,18), który objawiając się pośród ludu Przymierza (φανερῶθῆ ἡ τῶ Ἰσραήλ - J 1,31) jednocześnie uobecnia samego Boga, będąc zidentyfikowanym z Bogiem Stwórcą i Wyzwolicielem. W prezentowanych artykułach Jezus jest nadto opisany poprzez aluzje do wcielonej Tory, boskiego Oblubieńca, Przebłągalni/Świątyni i nowego Adama. Bogactwo i geniusz myśli Janowej sprawia, iż powyższe liczne identyfikacje osoby Jezusa – ewidentnie nierzadko wykluczające się nawzajem (Stworzyciel *versus* nowy Adam, Bóg *versus* wcielona Tora) – nakładają się na siebie, współlistniejąc nie tylko w jednym dziele jakim jest

Ewangelia Janowa, ale nierzadko w jednej perykopie. Prezentowane w osiągnięciu habilitacyjnym publikacje starały się – niejednokrotnie na sposób pionierski wskazując nowe teksty i tematy – zidentyfikować powyższe chrystologiczne obrazy i wydobyć ich pełne znaczenie poprzez powiązanie ich z hypo-tekstem, jakim jest Stary Testament i jego interpretacja w judaizmie okresu Drugiej Świątyni. Z racji ogromu nawiązań do ST obecnych w Ewangelii Janowej oraz powstałych już licznych prac na temat starotestamentowego tła Janowej prezentacji osoby Jezusa, wskazane publikacje omawiają z konieczności jedynie wybrane aspekty starotestamentowej chrystologii Janowej. Niektóre z poruszonych przez nas tematów nie miały dotąd szerszego omówienia w polskiej literaturze biblijno-teologicznej, a niejednokrotnie także w biblistyce światowej.

Pierwszy artykuł, „Poznanie prawdę i prawda was wyzwoli. Związek między Janowymi koncepcjami prawdy i wolności w świetle J 8,31-36” (2012), analizuje jedyny tekst Janowy dotyczący kwestii wolności (8,31-36). Wolność oferowana jest uczniowi poprzez poznanie prawdy (8,31-32), która w świetle pism mądrościowych ST, Księgi Tobiasza oraz literatury qumrańskiej winna być rozumiana jako synonim mądrości i znajomości tajemnicy/planu Boga. Ostatecznie tą prawdą jest osoba samego Jezusa, Mesjasza i Syna Ojca, „poznanie prawdy” natomiast jest równoznaczne z trwaniem w słowie (nauce) Jezusa i ostatecznie w Nim samym. Oferta wolności Jezusa spotyka się z ripostą interlokutorów Jezusa, którzy odwołują się do koncepcji wolności bazującej na fakcie bycia – używając starotestamentowego określenia (np. Iz 41,8) – „nasieniem Abrahama” (J 8,33). W świetle tradycji starotestamentowych, targumicznych i rabinackich Abraham był pierwszym człowiekiem doświadczającym Bożego wyzwolenia, ale również gwarantem nieustannej wolności Izraela. Zarówno Jezus, jak i Jego interlokutorzy nie mówią o wolności politycznej (por. J 19,15), ale o rzeczywistości duchowej. Poprzez analizę pragmatyki tekstu ukazałem, że J 8,31-36 wskazuje na „rzeczywistą” wolność (rozumianą jako wolność od grzechu i wolność do bycia członkiem Bożej rodziny) w odróżnieniu do koncepcji wolności prezentowanej przez oponentów Jezusa, zasadzającej się na etnicznej przynależności do ludu przymierza i wypełnianiu nakazów Tory. W tle całej perykopy znajduje się żydowska idea (wyraźnie obecna w literaturze rabinackiej), iż prawdziwą wolność otrzymuje się przez wejście w przymierze z Bogiem, co w praktyce wyrażało się w przyjęciu daru Tory. Studium Tory, zachowywanie jej nakazów, czyniło człowieka wolnym. Abraham, ojciec wiary i ludu przymierza, występujący dziewięciokrotnie w tekście 8,31-59, widziany był w judaizmie jako wzór osoby zachowującej Torę. Tora jawi się jako nieme *tertium comparationis* analizowanego tekstu. Co istotne, Tora była identyfikowana ze światłem w judaizmie okresu Drugiej Świątyni (por. Iz 2,5; Hi 31,13 i targumy do tych tekstów).

Identyfikacja Tory ze światłem pozwala zobaczyć w Jezusowym wyznaniu „Ja jestem światłością świata” (8,12), które wprowadza cały dialog (8,12-58), samoobjawieniowe utożsamienie Jezusa z Torą. W przesłaniu Jana, to Jezus umieszczony jest w miejscu Tory i konsekwentnie Jezus, „ucieleśniona Tora”, dokonuje rzeczywistego wyzwolenia. Idea preegzystencji Tory współgra z obecną *explicite* w analizowanym tekście prezentacją Jezusa jako preegzystującego (8,56-58). W efekcie, w finale dialogu, Jezus, preegzystujący Wyzwoliciel, jest nie tylko tożsamy z Torą (słowem Ojca) i prawdą (objawieniem Ojca), ale z samym Ojcem (8,58). W całym dialogu (8,31-59), Jezus-Wyzwoliciel zestawiony jest *implicite* z Torą-Wyzwolicielką oraz *explicite* z Abrahamem-Wyzwolicielem i z samym Bogiem-Wyzwolicielem. Mimo, iż w zasadniczej części artykułu obrano metodę analizy pragmatycznej, właśnie intertekstualność okazała się właściwym kluczem do zrozumienia przesłania teologicznego tekstu.

W swoim drugim artykule, „The Literary Form and the Message of John 8:31-36” (2014), skupiłem się na opisie relacji między formą literacką J 8,31-36, a przesłaniem teologicznym tekstu. Zdefiniowanie właściwej formy literackiej skutkuje bowiem uchwyceniem właściwego przesłania tekstu. Zagadnienie relacji formy do znaczenia tekstu nie było dotąd przedmiotem osobnego studium perykopy J 8,31-36. W swych analizach poddałem krytyce teorię Frédérica Mannsa, w świetle której J 8,31-59 miałyby być chrześcijańskim midraszem do Ps 118. Dwaj hiszpańscy autorzy, Domingo Muñoz León oraz Lorenzo Camarero María, podpowiadają bardziej przekonującą sugestię w świetle której J 8,31-32 oraz 8,36 jest starotestamentową formułą oferty wyzwolenia powiązaną z obietnicą przymierza. Propozycja ta bazuje na paralelach pomiędzy tekstem Janowym a Księgą Wyjścia (6,6-7; 19,4-6) w wersji LXX i Targumu Neofiti 1 i pozwala zidentyfikować Jezusa jako Boga, Wyzwolicielea-Odkupiciela. Pozostałe dwie omówione propozycje zdefiniowania formy literackiej tekstu J 8,31-36 odwołują się do fenomenów literackich, a mianowicie techniki nieporozumienia oraz zagadki, szeroko rozpowszechnionej formy w ludowym przekazie ustnym. Ostatnia propozycja widzi 8,31-59 jako formę żydowskiego procesu sądowego, a zatem formę literacką dobrze poświadczoną w Deutero-Izajaszu. Tak jak w Dtr-Iz istotą sporu sądowego jest pytanie o tożsamość prawdziwego Boga (Zbawiciela i Odkupiciela Izraela), tak w J 8,12-59 tematem jest prawdziwa tożsamość Jezusa (Wyzwolicielea Izraela). Sądzoną przestępstwem jest odrzucenie prawdziwej tożsamości Jezusa, zdefiniowanej jako $\epsilon\gamma\omega\ \epsilon\iota\mu\iota$ (8,24.28.58). W naszej argumentacji forma 8,31-36 została zdefiniowana jako połączenie dwóch różnych form literackich znanych w ST: testu, będącego elementem procesu sądowego, oraz oferty wyzwolenia poprzez przymierze. Powyższe zdefiniowanie form ułatwia utożsamienie Jezusa

jako prawdziwego Wyzwolicieľa, tożsamego z Bogiem Exodusu, wchodzącym w przymierze ze swoim ludem.

Kolejny artykuł „Jezus piszący po ziemi (J 8,6.8). Przegląd poszukiwań dotyczących treści napisu, znaczenia gestu i kwestii piśmienności Jezusa” (2015) omawia 40 różnych wyjaśnień tajemniczego gestu Jezusa piszącego po ziemi, traktując zarówno o hipotetycznej treści napisu, jak i znaczeniu samej czynności pisania. Pośród wielu wyjaśnień, także odwołujących się do różnych tekstów ST, preferowana i szeroko omówiona jest interpretacja widząca w Janowym opisie czynności Jezusa nawiązanie do Wj 32–34. Artykuł zbiera różne argumenty, za przyjęciem tezy, iż Janowy Jezus ukazany jest w tej perykopie jako nowy Mojżesz-Prawodawca, ale także jako osoba tożsama z Bogiem, autorem Dekalogu. Ewangelista koncentruje się bowiem na tożsamości Jezusa, jako rzeczywistego autora i interpretatora Prawa, sugerując nawet, iż sam Jezus jest Prawem, „wcieloną Torą”, a Jego słowo ma autorytet równy Prawu.

Kwestia autorytetu słów Jezusa równego autorytetowi pism Starego Testamentu poruszona jest *explicite* w kolejnym artykule „Judas, Disciples or Jesus' Word? A Mysterious Reference to «the Scripture» in John 17,12” (2019). Ten Janowy tekst ma wśród współczesnych badaczy czwartej Ewangelii opinię *crux interpretum*. Nie ma bowiem jasności co do właściwego referenta dla terminu ἡ γραφή występującego w J 17,12. Tradycyjna interpretacja wskazywała jeden lub kilka tekstów ST. Kilku współczesnych autorów sugeruje, iż Jan ma na myśli tekst samej Ewangelii Janowej, zawierającej oryginalny logion Jezusa o zachowaniu uczniów (6,39; 10,28-28; 18,9). Kwestią sporną pozostaje także odniesienie tematyczne. Można bowiem ἡ γραφή wiązać zarówno z kwestią „zatracenia” Judasza, jak i tematem „ocalenia” uczniów. Artykuł krytycznie ocenia powyższe hipotezy, sugerując stosunkowo oryginalne rozwiązanie (podzielane tylko przez jednego egzegetę, J.R. Michaela) widzące w J 17,12 odwołanie do treści całego Pisma. Podobną semantykę rzeczownika ἡ γραφή znajdujemy w 19,28. Autor Ewangelii był bowiem przekonany, iż los zarówno Judasza, jak i pozostałych uczniów był przepowiedziany w Piśmie. Jednocześnie, przyjmując Janowe upodobanie do gry na dwóch poziomach znaczeniowych, zasugerowano oryginalne ujęcie połączenia dwóch znaczeń terminu ἡ γραφή, jako odnoszącego się zarówno do Pisma, jak i do słów Jezusa zapisanych w czwartej Ewangelii. W istocie, Janowy Jezus przedstawiony jest jako znający swój los, ale także los swoich uczniów, nie wyłączając losu Judasza. Słowo Jezusa miałoby zatem autorytet równy słowu Boga, zapisanego w Piśmie. Ponownie Jezus jawi się objawiciel Ojca, uobecniający naukę, autorytet i ostatecznie osobę samego Boga.

Kolejny artykuł, „Znaczenie pozycji aniołów w grobie Jezusa w J 20,12” (2016), prezentuje całą gamę wyjaśnień intrygującego detalu opisu angelofanii Janowej, a mianowicie pozycji dwóch aniołów. Najbardziej prawdopodobna jest interpretacja intertekstualno-symboliczna, która utożsamia Janowych aniołów z dwoma cherubami Arki Przymierza i przebłagalni. Tekst Janowy zawierałby aluzję do Wj 25,19 (cheruby przebłagalni) oraz Rdz 3,24 (cheruby strzegące wejścia do Edenu, rozumianego w tradycjach biblijnych i pozabiblijnych jako świątynia). Powyższa teza ma swoje dalekosiężne implikacje chrystologiczne. Otóż, Jezus byłby identyfikowany z Arką Przymierza, a konkretnie z przebłagalnią; idea obecna *explicite* w Rz 3,25. W sensie szerszym Jezus utożsamiony jest tutaj z nową i prawdziwą świątynią, miejscem spotkania z Bogiem i obecności Boga; idea obecna na wielu miejscach czwartej Ewangelii. Nie można także wykluczyć identyfikacji Jezusa z arcykapłanem; idea obecna w Hbr 9. Lektura targumiczna Wj 25,22 w powiązaniu z J 20,12 pozwala także zobaczyć w Jezusie Słowo-*Memra* samego Boga. Identyfikacja Jezusa z Arką (której istotą był Dekalog, streszczenie Tory) przywołuje ponownie temat Jezusa wcielonej Tory. Ostatecznie, powiązanie z Edenem, ideą świątyni i przebłagalnią wskazuje także na boską tożsamość Jezusa. W ostatnim paragrafie, artykuł dotyka także kwestii identyfikacji Jezusa z Bogiem-Ogrodnikiem i nowym Adamem, które łączą się z wyjaśnieniem tajemniczego braku lęku nowej Ewy-Marii Magdaleny wobec faktu angelofanii i chrystofanii.

Powyżej zasygnalizowane odniesienia do Księgi Rodzaju, analizuje szczegółowo artykuł „Temat stworzenia w Ewangelii Janowej” (2018). Zawiera on wieloaspektową analizę tekstu Janowego pod kątem użycia w nim odniesień do Rdz 1–3, w oparciu o cztery kryteria analizy intertekstualnej: podobieństwo między hypo-tekstem i hyper-tekstem na poziomie terminologii, składni, obrazu, tematu i kontekstu; nieciągłość gramatyczna i narracyjna; technika *double entendre*; historia interpretacji. Warto podkreślić, iż oceniono w artykule nie tylko rozliczne powiązania leksykalne i tematyczne, ale także strukturalne. Co istotne, obecność *inclusio* tematycznego nawiązującego do stworzenia – prolog (1,1-18) oraz narracja paschalna (20,15.22) – wskazuje na klucz tematyczny w jakim należy czytać całą Ewangelię i osobę Jezusa, Jego słowa i czyny. Już pierwsze zdanie Ewangelii wskazuje bowiem, iż staje się ona nową Torą. Jezus zaś występuje w roli Boga Stworzyciela (1,1-18), jak i nowego Adama (20,15). Artykuł ten dobitnie pokazuje Jezusa jako uobecnienie Boga objawionego pośród swego ludu, zdefiniowanego jako odnowiona ludzkość.

Kolejne trzy artykuły dotyczą Janowej prezentacji Jezusa za pomocą starotestamentowego obrazu Boga jako Oblubieńca. Są to następujące artykuły: „Radość Przyjaciela Oblubieńca z powodu głosu Oblubieńca w J 3,29” (2016), „Metafora Oblubieńcza w Ewangelii

Janowej. Część 1. Oblubieniec spotyka Oblubienicę (J 1–4)” (2018) oraz „Metafora Oblubieńcza w Ewangelii Janowej. Część 2. Mesjańskie zaślubiny (J 12–20)” (2018). Pierwszy z nich dotyczy odwiecznego *crux interpretum* w egzegezie Janowej, który po dziś dzień nie doczekał się zadowalającego wyjaśnienia, a mianowicie odpowiedzi na pytanie z jakiego powodu głos oblubieńcza prowokuje radość przyjaciela oblubieńca. Żadne z dziewięciu wyjaśnień, omówionych w artykule, odwołujących się do starożytnych żydowskich zwyczajów weselnych nie przekonuje w sposób jednoznaczny. Bardziej obiecujące jest poszukiwanie odpowiedzi za pomocą analizy intertekstualnej, a mianowicie poprzez odwołanie do Pieśni nad Pieśniami, a zwłaszcza do proroctwa Jeremiasza. Właśnie w Jr syntagma *głos oblubieńcza* jest zawołaniem odnoszącym się do czasów zbawienia, zbawczej interwencji Boga. Artykuł pokazuje, iż powyższe powiązanie intertekstualne potwierdzone jest przez teologiczny kontekst czwartej Ewangelii, w której głos Oblubieńca (Jezusa) jest w istocie głosem Ojca (Boga, starotestamentowego Oblubieńca Izraela). Pozostałe dwa artykuły dokonują syntetycznego omówienia zdecydowanej większości tekstów Janowych w których obecna jest starotestamentowa metafora oblubieńcza. Celem tych artykułów jest zebranie możliwie największej ilości argumentów za obecnością tejże metafory w wybranych tekstach Janowych. W naszym przekonaniu nie powstało jeszcze w języku polskim podobne zestawienie. Ponownie, Jezus jawi się jako uobecnienie Boga, starotestamentowego Oblubieńca Izraela. Wchodząca z Nim, poprzez wiarę, w ślubne przymierze Oblubienica, zdefiniowana jest jako ponownie zjednoczony wokół Oblubieńca Izrael, społeczność wierzących w Jezusa, jako Boga-Mesjasza, uniwersalna wspólnota złożona zarówno z Żydów, jak i Samarytan i pogan. W oryginalnej egzegezie autora artykułu (cz. 1), Natanael staje się figurą małżonki boskiego Mesjasza, prawdziwego Izraela, który wierzy w Jezusa, boskiego Oblubieńca. W drugim artykule (cz. 2) pojawia się także dotąd nieopisana w literaturze biblijnej hipoteza w świetle której tłem Piłatowych słów *Ecce Homo* (J 19,5) jest opis Salomona w Pnp 3,11. Teza ta została szerzej omówiona w kolejnym anglojęzycznym artykule, „The Old Testament Background of “Ecce Homo” in John 19:5” (2018). Przedstawiłem tam trzynaście argumentów w oparciu o kryteria analizy intertekstualnej sugerujących obecność w J 19,5 aluzji do koronacji króla Salomona z Pnp 3,11. Artykuł ten prezentuje również analizę innych możliwości powiązań intertekstualnych: Danielowy „Syn Człowieczy”, Izajaszowy Cierpiący Sługa, mesjańsko interpretowany ἀνὴρ z Za 6,12, eschatologiczny ἄνθρωπος z Lb 24,17, nowy Adam, a także król Izraela z 1 Sm 9,17. Wskazano jednocześnie, iż niemożliwym jest ograniczenie sensu Janowych wyrażen do jednej interpretacji i jednego hypo-tekstu. Ewangelia Jana, odwołując się do inteligencji czytelnika obeznanego z bogactwem biblijnych tradycji i narosłych wokół nich tradycji pozabiblijnych, prezentuje całą

polifonię znaczeń. Janowy obraz Jezusa jest zatem wielowymiarowy i malowany odniesieniami do wielu tekstów i ich interpretacji.

4.4. Cel naukowy, wyniki badań i ewentualne wykorzystanie

Zasadniczym celem zaprezentowanej serii artykułów jest prezentacja użyteczności analizy intertekstualnej odwołującej się do Starego Testamentu w odkryciu zasadniczych zrębów chrystologii czwartej Ewangelii. Tak zdefiniowany cel sprawił, iż wyniki przeprowadzonych badań okazały się niezwykle interesujące. Możliwe jest także ich wielorakie zastosowanie.

Po pierwsze, zasadnicze przesłanie powyżej opisanego osiągnięcia naukowego, obecne w każdym zaprezentowanym artykule, polemizuje z dawnymi i obecnymi tendencjami w egzegezie czwartej Ewangelii, upatrującymi właściwego tła Janowej chrystologii poza judaizmem. Artykuły są zatem prowadzoną na sposób *implicite* polemiką z niegdyś popularną tezą Rudolfa Bultmanna, jakoby osobę Jezusa, Jego słowa i dzieło, należało definiować poprzez koncepcję gnostyckiego, czy nawet mandejskiego Objawiciela¹. Prezentowany cykl publikacji osłabia także niejednokrotnie czysto historyczne ujęcia osoby Jezusa forsowane przez niektórych komentatorów, np. przedstawiciele egzegezy niemieckiej, Rudolf Schnackenburg czy Klaus Wengst. W sposób *implicite* prezentowana seria artykułów polemizuje także z najnowszymi współczesnymi próbami ukazania pierwszorzędno tła chrystologii Janowej w grecko-rzymskich mitach (np. Dennis R. MacDonald²), grecko-rzymskiej filozofii (np. Troels Engberg-Pedersen³), czy też imperialnej ideologii (np. Tom Thatcher⁴, Lance Byron Richey⁵, Warren Carter⁶). Stary Testament i jego starożytna żydowska interpretacja odzwierciedlona w literaturze apokryficznej, targumach i pismach rabinackich jest wciąż podstawowym kluczem do zrozumienia chrystologii Janowej. Mimo oczywistości powyższej tezy, odwołującej się do wielowiekowego dziedzictwa egzegezy Janowej, przedstawione artykuły wskazują na ciągłą możliwość odkrycia nowych interpretacji wielokrotnie komentowanych perykop Janowych. Wszystko to za sprawą analizy intertekstualnej odwołującej się do judaistycznego tła czwartej Ewangelii.

¹ R. Bultmann, *Das Evangelium des Johannes* (Kritisch-exegetischer Kommentar über das Neue Testament; Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht 1941).

² D.R. MacDonald, *The Dionysian Gospel. The Fourth Gospel and Euripides* (Minneapolis, MN: Fortress Press 2017).

³ T. Engberg-Pedersen, *John and Philosophy. A New Reading of the Fourth Gospel* (New York, NY: Oxford University Press 2017).

⁴ T. Thatcher, *Greater than Caesar. Christology and Empire in the Fourth Gospel* (Minneapolis, MN: Fortress Press 2009).

⁵ L.B. Richey, *Roman Imperial Ideology and the Gospel of John* (The Catholic Biblical Quarterly. Monograph Series 43; Washington, DC: Catholic Biblical Association of America 2007).

⁶ W. Carter, *John and Empire. Initial Explorations* (New York – London: T & T Clark 2008).

Po drugie, niewątpliwie Janowy Jezus jawi się jako „Objawiciel” Ojca, który poprzez swe znaki i słowa objawia Ojca. Nie ulega jednak wątpliwości, iż Janowy Jezus opisany jest również jako uobecnienie Boga. Starotestamentowe tło Janowej chrystologii daje zatem użyteczny klucz do lektury paradoksu osoby Jezusa, Boga i człowieka w jednej osobie: Boga Stwórcy i jednocześnie nowego Adama, boskiego dawcy Prawa i wcielonej Tory i jednocześnie interpretatora Tory (na wzór nowego Mojżesza), egzegety Ojca i jednocześnie głosu Ojca, cierpiącego i wyszydzonego skazańca (*homo*) i jednocześnie uniwersalnego króla i boskiego Oblubieńca.

Po trzecie, starotestamentowa chrystologia Janowa wskazuje także na ciągłość historii zbawienia: Bóg uobecniony w Jezusie nie jest Bogiem gnozy czy filozoficznym abstrakcyjnym Absolutem, ale jest Bogiem starego Przymierza, Bogiem Wyzwolicielem dokonującym nowego Exodusu i boskim Oblubieńcem uobecniającym opisywane przez proroków zaślubiny Boga ze swą Oblubienicą. Ta ciągłość historii zbawienia pomaga także zrozumieć Janową relację chrystologii do eklezjologii. Lud Przymierza Starego Testamentu jest uobecniony w ludzie wierzącym w Jezusa – Boga i Mesjasza, Oblubienicy, która w uniwersalistycznej perspektywie Janowej przekracza granice etniczne.

Po czwarte, tajemnica Janowego Jezusa odczytana przez pryzmat powiązań intertekstualnych jest wielowymiarowa, jak wielowymiarowy w swej naturze jest Bóg objawiony na kartach Biblii. Jeden tekst Janowy może być czytany poprzez całą gamę tekstów starotestamentowych. Najlepszym przykładem są słowa Piłata *Ecce homo* (19,5), które można odnieść do wielu tekstów i idei starotestamentowych.

Po piąte, utarło się, iż zasadniczym polem badawczym w chrystologii Janowej są tzw. tytuły chrystologiczne, np. Syn, Syn Boży, Syn Człowieczy, *μονογενής*, czy *ἐγὼ εἰμί*. Jak się jednak okazuje nawet perykopy pozbawione tychże tytułów mogą dostarczyć bogatych treści chrystologicznych. W wielu przypadkach można zatem mówić o chrystologii narracyjnej, gdzie tożsamość Jezusa nie jest ukazana na podstawie tytułów chrystologicznych, ale na podstawie słów i czynów Jezusa, a także sposobu opisu osoby Jezusa przez Ewangelistę. Doskonałym przykładem jest tutaj użycie metafory oblubieńczej, tematu nowego stworzenia czy motywu prawdziwego wyzwolenia.

Po szóste, myśląc także o ewentualnym wykorzystaniu prezentowanego tutaj cyklu publikacji, intertekstualny, starotestamentowy klucz do chrystologii Janowej może się okazać użyteczny w dialogu międzyreligijnym pomiędzy chrześcijaństwem i judaizmem. Z jednej strony zaprezentowane analizy ukazują jedność pomiędzy Objawieniem starotestamentowym i Janową charakteryzacją Jezusa. Bóg Mojżesza i Bóg Jezusa to jeden i ten sam Bóg. Z drugiej

zaś strony analiza ta wskazuje na czym polega zasadnicza różnica między judaizmem i chrześcijaństwem, stanowiąca zrab tożsamości chrześcijańskiej: wiara w Jezusa Chrystusa jako Boga wcielonego.

Po siódme, zasadniczym adresatem prezentowanej serii artykułów jest środowisko biblistów w Polsce, jak i za granicą. Większość tekstów (7) powstała w języku polskim, trzy z nim zostały opublikowane w języku angielskim. W zamyśle autora mają się one przyczynić do ożywienia badań intertekstualnych nad tekstem czwartej Ewangelii w obszarze biblistyki polskiej. Teksty anglojęzyczne dostarczają międzynarodowemu gronu odbiorców oryginalnych analiz szczegółowych kwestii dotyczących starotestamentowego tła chrystologii Janowej.

5. Pozostałe publikacje naukowe, osiągnięcia naukowe, dorobek dydaktyczny, organizatorski i popularyzatorski

5.1. Publikacje i cytowania

Poza dziesięcioma artykułami stanowiącymi wskazane powyżej osiągnięcie naukowe opublikowałem także inne prace naukowe, których szczegółowy wykaz zawiera załącznik nr 5. Na uwagę zasługuje książka *The Book of Zechariah in the Gospel of John* (ss. 590). Jest to pierwsza anglojęzyczna monografia w dotychczas wyłącznie francuskojęzycznej prestiżowej serii „Études bibliques” należącej do École biblique et archéologique française de Jérusalem. Książka wydana w tej serii za sugestią rektora École biblique przez zasłużone wydawnictwo Gabalda jest obecnie dystrybuowana przez wydawnictwo Peeters. Książka stanowi zrewidowaną i uaktualnioną rozprawę doktorską: *The Use of Zechariah in the Gospel of John* (ss. 600).

W swoim dorobku umieszczam także redakcję dzieła zbiorowego *"Niewiastę dzielną kto znajdzie?" (Prz 31,10). Rola kobiet w biblijnej historii zbawienia*, opublikowaną w serii *Analecta Biblica Lublinensia* w 2016 r. Jest to owoc krajowego sympozjum organizowanego przeze mnie i ks. dra Krzysztofa Naporę. Książka zawiera prócz mego własnego studium oraz wstępu (współautor) dwadzieścia dziewięć artykułów, w których redakcji uczestniczyłem pod kątem przygotowania bibliografii i przypisów.

Do innych moich publikacji naukowych należą także cztery artykuły anglojęzyczne oraz dwadzieścia artykułów polskojęzycznych. Poza pojedynczymi studiami, większość z nich odzwierciedla trzy zasadnicze pola moich dotychczasowych zainteresowań badawczych, jakimi są egzegeza *Corpus Johanneum* (11 artykułów), narracyjna rola kobiet w Ewangelii Marka (4 artykuły) oraz analiza intertekstualna Ewangelii Mateusza (4 artykuły). W prowadzonych badaniach stosowałem prócz analizy intertekstualnej (7 artykułów) także analizę symboliczną (2

artykuły), narracyjną (1 artykuł), semantyczną (1 artykuł) oraz retoryczną (1 artykuł). Jeden z artykułów bazował także na osiągnięciach współczesnej antropologii kulturowej. W swoim dorobku umieszczam także czternaście recenzji naukowych, w tym trzy opublikowane w języku angielskim. Sporą część mojej pracy naukowej stanowiła dydaktyka, czego owocem jest osiem skryptów przygotowanych dla doktorantów Instytutu Nauk Biblijnych KUL oraz kleryków WSD Rzeszów.

Moje publikacje były cytowane ok. 45 razy (łącznie z autocytowaniami). Szczegółowy wykaz cytowań znajduje się w Załączniku nr 6 (§1). Najczęściej cytowana była moja książka *The Book of Zechariah in the Gospel of John* (11 razy, bez autocytowań). Mój Indeks Hirscha z autocytowaniami wynosi 3, bez autocytowań 2.

5.2. Pozostałe osiągnięcia naukowe

Wygłosiłem ponad 43 wykłady i odczyty naukowe, w tym także cykle wykładów, w czasie sympozjów naukowych (jedno międzynarodowe), szkoleń czy warsztatów. Szczegółowy wykaz wygłoszonych referatów znajduje się w Załączniku nr 6 (§2). Zamieszczam tam także wykaz 26 sympozjów naukowych, krajowych i zagranicznych, w których uczestniczyłem, często jako prelegent, tłumacz, współprowadzący czy współorganizator (§3).

Uzyskałem grant badawczy w konkursie „Miniatura 2”, organizowanym przez NCN. Nosi on tytuł „Grzech a choroba. Natura zależności między chorobą a grzechem w świetle analizy egzegetycznej J 5,14 i 9,2-3 – kwerenda”. Został on zgłoszony do konkursu 20.04.2018 r., a decyzja o jego otrzymaniu zapadła 01.08.2018 r. Otrzymałem także stypendium naukowe na semestralny pobyt badawczy na Uniwersytecie Sacro Cuore w Mediolanie, w semestrze letnim 2017 r. Zob. Załącznik nr 6 (§4).

W latach 2015-2017 przewodniczyłem zespołowi pracującemu nad angielską edycją Ewangelii Jana, rozdziały 1–7, w ramach międzynarodowego projektu badawczego *La Bible en ses Traditions*, kierowanego przez École biblique et archéologique française de Jérusalem (Izrael). Obecnie jestem współodpowiedzialny za rewizję tekstu Ewangelii Jana w projekcie nowej edycji *Biblii Tysiąclecia* (VI wydanie). W dniach 23-30 września 2018 r. w Rzymie brałem udział w anglojęzycznej sesji akademickiej organizowanej przez NIDA Institute for Bible Translation (USA), we współpracy z Papieskim Uniwersytem Urbaniana w Rzymie, poświęconej teorii translatoryki i rewizji *Biblii Tysiąclecia*. Zob. Załącznik nr 6 (§5).

Ukończyłem i posiadam dyplomy z kursów języka włoskiego (2002), angielskiego (2003), niemieckiego (2005, 2011) oraz francuskiego (2005, 2006, 2007). Posiadam dyplom TELC (The European Language Certificate) English B2 (27.07.2015). Zob. Załącznik nr 6 (§6).

Odbyłem 15 kwerend bibliotecznych, w École biblique w Jerozolimie (10 razy), Papieskim Instytucie Biblijnym w Rzymie (3 razy), Facoltà Theologica dell'Italia Settentrionale w Mediolanie oraz University of Saint Mary of the Lake, Mundelein, Illinois, USA. Zob. Załącznik nr 6 (§7).

Przynależę do pięciu towarzystw naukowych, których listę zamieszczam w Załączniku nr 6 (§8). Jestem promotorem pomocniczym w dwóch przewodach doktorskich. Zob. Załącznik nr 6 (§9). Wypromowałem trzy prace magisterskie pisane pod moim kierunkiem w ramach prowadzonego przeze mnie seminarium magisterskiego w WSD Rzeszów, afiliowanym do Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie, oraz jedną pracę magisterską na Wydziale Teologii KUL. Zob. Załącznik nr 6 (§10). W chwili obecnej powstaje pięć kolejnych prac magisterskich w ramach prowadzonego przeze mnie seminarium naukowego w WSD Rzeszów. Byłem także recenzentem czterech prac magisterskich pisanych na KUL-u oraz na University of Malta, pisanych w językach polskim, ukraińskim i angielskim. Zob. Załącznik nr 6 (§11).

Od 2014 r. jestem zastępcą redaktora naczelnego półrocznika „Verbum Vitae”, który udało mi się wprowadzić do bazy SCOPUS w 2016 r. W latach 2013-2017 pracowałem jako redaktor działu recenzji w kwartalniku „The Biblical Annals”. Ponadto od 2012 r. jestem członkiem zespołu redakcyjnego trzech serii książkowych „Analecta Biblica Lublinensia”, „Studia Biblica Lublinensia” oraz „Materiały Pomocnicze do wykładów z biblistyki”. Zob. Załącznik nr 6 (§12). Współpracuję obecnie z pięcioma czasopismami jako recenzent artykułów. Z dwoma innymi czasopismami współpraca była jak dotąd jednorazowa. Dwa tytuły z którymi współpracuję jako recenzent, „The Biblical Annals” oraz „Collectanea Theologica”, znajdują się na liście SCOPUS. Zob. Załącznik nr 6 (§13).

5.3. Dorobek dydaktyczny

Zajęcia dydaktyczne na poziomie akademickim prowadzę od października 2012 r., od momentu zatrudnienia na Wydziale Teologii KUL oraz w WSD w Rzeszowie. Po obronie doktoratu, zanim zacząłem pracę naukową na KUL-u, prowadziłem krótkie serie wykładów w okresie mojej pracy duszpasterskiej w Austrii w latach 2010-2012. Zob. Załącznik nr 6 (§ 2). Od 2012 do 2017 r., a zatem w okresie mojego zatrudnienia na etacie naukowo-dydaktycznym w Instytucie Nauk Biblijnych KUL przeprowadziłem 34 semestralne wykłady, konwersatoria i ćwiczenia na KUL-u, w tym 4 w języku angielskim. Wśród nich piętnaście przeznaczonych było dla doktorantów INB KUL oraz doktorantów teologii systematycznej, sekcji angielskiej Wydziału Teologii KUL. W ramach tego etatu przeprowadziłem także cztery semestralne

wykłady w Metropolitalnym Seminarium Duchownym w Lublinie. Jednocześnie od roku 2012 do chwili obecnej prowadzę wykłady w WSD Rzeszów. Do stycznia 2019 r. przeprowadziłem tam 14 wykładów w cyklu semestralnym.

W październiku 2017 r., jako *visiting professor*, poprowadziłem wykład w języku angielskim *Between Sinfulness and Sinlessness. The Concept of Sin in the Corpus Johanneum* na Papieskim Uniwersytecie Urbaniańskim w Rzymie, w wymiarze 24 godzin wykładowych. Od stycznia 2019 r., jako *visiting professor*, prowadzę dwa wykłady w języku angielskim w SS. Cyril & Methodius Seminary, w Orchard Lake, Michigan, w USA: *Wisdom Literature and Psalms* (45 godzin wykładowych); *Pauline Literature and New Testament Epistles* (45 godzin wykładowych). Zob. Załącznik nr 5 (§14).

5.4. Dorobek organizatorski

Jestem współorganizatorem dwóch międzynarodowych sympozjów, w tym największego jak dotychczas w Polsce sympozjum poświęconego odkryciom w Qumran: *The Dead Sea Scrolls Seventy Years Later. Manuscripts, Traditions, Interpretations, and Their Biblical Context* (KUL, 25-26.10.2017). Drugie sympozjum międzynarodowe zgromadziło równie pokaźną liczbę uczestników z zagranicy: *“For Your Dew Is a Dew of Light, and the Earth Will Give Birth to Her Dead” (Isa. 26:19). Resurrection in the Bible and Ancient Mediterranean World* (KUL, 23-24.10.2018). Oba sympozja organizowane były przy pomocy Open Conference System, za którego implementację i obsługę byłem odpowiedzialny. Z ks. dr. Krzysztofem Naporą organizowałem także krajowe sympozjum biblijne *„Niewiastę dzielną któż znajdzie (Prz 31,10). Rola kobiet w historii zbawienia* (24.03.2015). Dwukrotnie współorganizowałem także międzynarodowe seminaria naukowe w ramach INB KUL (18.10.2016; 24.10.2017).

W ramach pracy w redakcji „Verbum Vitae” byłem odpowiedzialny za wprowadzanie tego półrocznika do Open Journal System (2015), w tym za dygitalizację zbiorów archiwalnych. W 2016 r. sukcesem zakończyła się aplikacja o włączenie tego czasopisma do bazy SCOPUS. W 2018 r. czasopismo dostało się bazy pełnotekstowej ATLA Religion Database®. W grudniu 2018 r. nadzorowałem transfer półrocznika do nowego systemu OJS 3 na nową ogólnouniwersytecką platformę czasopism. Aktywnie współpracuję także w funkcjonowaniu kwartalnika „The Biblical Annals”, zwłaszcza od strony jego implementacji w OJS 2 (2015) i OJS 3 (2018-2019).

Po prowadzonych przeze mnie rozmowach z firmą „Faithlife” (USA) każdy pracownik INB KUL uzyskał program biblijny LOGOS 7, wraz z pakietem *Verbum 7 Portfolio* (maj-czerwiec 2017). W latach 2013-2015 byłem opiekunem studentów IV i V roku studiów

magisterskich na kierunku teologia. Te i pomniejsze osiągnięcia organizacyjne są wyszczególnione w Załączniku nr 6 (§15).

5.5. Dorobek popularyzatorski

Do głównych osiągnięć w zakresie popularyzacji nauki, a konkretnie rozpowszechniania wiedzy biblijnej, mogę zaliczyć moją działalność w środkach masowego przekazu oraz jako przewodnik grup pielgrzymkowych i studyjnych wędrujących po krajach biblijnych. W latach 2012-2016 współprowadziłem czternaście godzinnych wykładów emitowanych na żywo na antenie Telewizji „Trwam” w ramach „Telewizyjnego Uniwersytetu Biblijnego”. Nadto nagrałem 70 biblijnych programów telewizyjnych w ramach serii „Żywe Słowo”. Wystąpiłem także w filmie dokumentalnym *Śledztwo w sprawie Bożego Narodzenia* realizowanego przez TVP 1 (2014).

Odnosnie mojej działalności popularyzatorskiej na falach radia, nagrałem 27 audycji dotyczących różnorodnych kwestii biblijnych czy szerzej teologicznych, zarówno w Polskim Radio Rzeszów, jak i w Katolickim Radio „Via” w Rzeszowie. Szczegółowy wykaz tematów programów telewizyjnych i radiowych znajduje się w Załączniku nr 6 (§16).

Od obrony mojego doktoratu (styczeń 2011) towarzyszyłem jako przewodnik kilkudziesięciu grupom pielgrzymkowym wędrującym po krajach biblijnych (Izrael, Palestyna, Egipt, Jordania, Cypr, Malta i Grecja). W latach 2013-2017 w Izraelu i Palestynie prowadziłem wraz z s. dr Judytą Pudełko PDDM cztery sesje 12-dniowych warsztatów biblijnych dotyczących biblijnej historii zbawienia.

5.6. Wyróżnienia

W wyniku głosowania przeprowadzonego wśród studentów Wydziału Teologii KUL, 8 maja 2013 r., otrzymałem z rąk dziekana wydziału tytuł „Pedagoga Roku 2013” na kierunku teologia. 17 grudnia 2014 r. otrzymałem nagrodę zespołową II stopnia przyznaną przez Rektora KUL za wybitną działalność organizacyjno-społeczną i popularyzację nauki.

ks. Adam Kubis